

„Jól állnak nekem a vesztes ügyek”

Berta Zsolt pomázi író Jancsiszög című nagyregényével 2007-ben elnyerte a Magyar Napló regénypályázatának különdíját. Az egyedülálló nemzedékregényben Cseke András beszéli el kalandos életét napjainkig. A boldogulni akaró hősök sorsfordulatain átszüremlik a kádári diktatúra, majd az azt követő évek magyar valósága. A Magyar Napló Kiadó idén ősszel jelentette meg a könyvet.

– A könyvet olvasva biztosra vettem, hogy fővárosi íróval akadt dolgom, s a lényegét, vagyis eddigi életemet és hangvéletemet tekintve ez így is van. Nem cseng a füledben furcsán a „pomázi író” titulus?

– Cseppet sem. Mindig is randa bérházakban laktam Budapesten, de apám hétvégenként felmálházott, a barátokkal és kutyáikkal kiutaztunk Szentendrére, felmáztunk a Kőhegyre, ott megsütöttük a rablólúsunkat, aztán irány Pomáz. A Jázminban kiittuk a búcsúpoharat, úgy térünk vissza Pestre. Pomázt az életterem részének éreztem, mit sem tudtam közigazgatási határokról, vagy állandóra bejelentett lakcímről. A szerb templom falán sárkánnyal harcoló Szent György épp olyan közeli ismerősöm volt, mint a Jászai Mari téren a Marx-Engels szobor, vagy a Duna másik oldalán szigorúan összevont szemöldökkel rájuk mutogató Bem apó.

– Amikor a Jancsiszöget először olvastam, meglepett a dramaturgiai kidolgozottsága és kiérleltén könnyed, önironikus humorral átszőtt stílusa, ezért biztos voltam benne, hogy a mű nem lehet előzmények nélküli. Milyen kísérletek vezettek el ehhez a könyvhöz?

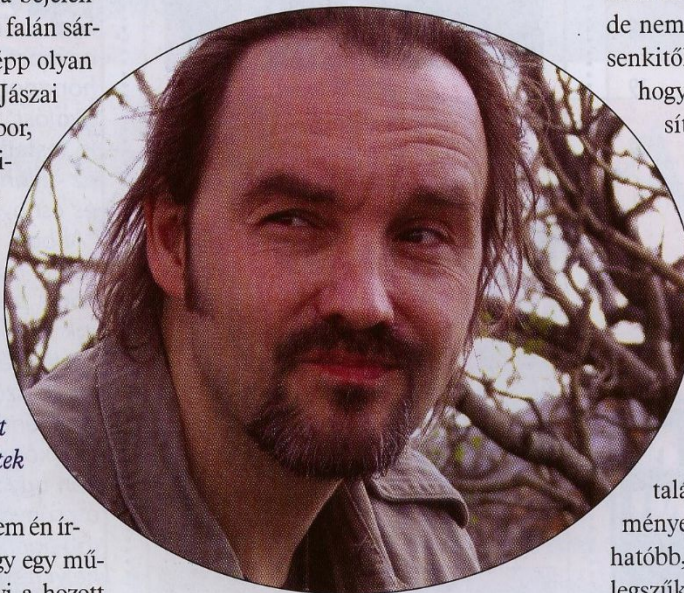
– Elsősorban azok, amelyeket nem én írtam. Nem tudom eldönteni, hogy egy műből mennyi az alkotó és mennyi a hozott anyag. Hosszú évszázadok óta firkál, fest, zenél az emberiség, s ebből az örökségből mindenki kiharcolt magának kisebb-nagyobb szeleteket, amit magában hord, s hagyja, hogy az ismerősei hozzátegyenek ezt-azt. Ezt a regényt megelőzően alig firkáltam néhány sort. Dalszöveget viszont írtam sokat.

– Regényed egyik érdekessége, hogy egyben a saját születéséről, készüléséről is szól, így Cseke András nemcsak főhőse, de fiktív szerzője is az életének. Évtizedeken keresztül halogatja az írást, és végül csak azért lát neki, mert rákényszerítik. Mit gondolsz, mi hiány-

zik a hősödből, akinek minden készsége megvan az alkotáshoz, mégsem teszi?

– Az ambíció. Könnyen rámondjuk manapság valakire, hogy nincs benne ambíció, de ez csak annyit jelent, hogy mi másféle életet képzelünk hozzá, helyette. De hiába tud valaki óriásit ugrani, ha nem látja értelmét az ugrálásnak. Az életet a maga igazi valójában megélni, élvezni, szeretni, s legalább nagy vonalakban érteni már önmagában ambíció, ilyen értelemben Cseke András ambíciózus figura.

– Egy generáció történetét kívántad Cseke András életén keresztül bemutatni?

– Örülök, ha sikerült valamiféle korrajzot is kerekíteni belőle, bár az életet, a harcot, a szerelmet, az örömet, a fájdalmat, valamint a becsület, a méltóság, a szeretet, az önzetlenség, a tolerancia stb. kérdését tekintve minden generáció élete egyforma. Csak a díszletek változnak, a fő kérdésekben nincs különbség. Én inkább ezeket akartam emlékezetbe idézni, mert mintha elfeledkeztünk volna róluk, vagy még inkább mintha elcseréltük volna őket egy marék pénzre és kényelemre.

Persze nem tagadom, élveztem a magam világának bemutatását is, úgyhogy akár nevezheted nemzedékregénynek is.

– A Jancsiszöget egy korszerű pikaeszék regénynek tartom, mert nemcsak bírálja és nevetéssé teszi mind a Kádár-rendszert, mind az újabb magyar társadalmi berendezkedést, hanem minderről egy kópé kalandjain keresztül beszél, aki a fennmaradásért vagy bármi más okból nem mindig a törvényes utat választja.

– A pikaeszéket manapság nevezhetjük rock and roll-regénynek is. Don Quijote a romantikus, gyermeketeg tisztaságával, a világhoz igazodni nem hajlandó büszke makacsságával a rock hajnalán lehetett volna rock-sztár. De ma már túl sok a megélhetési rock and roll srác. Don Quijote-t páros lábbal rúgnák ki a szakmából, de az ilyen figurák szívósan igyekeznek életben maradni bármilyen rendszerben, s a megélhetésért - ha munkával nem megy - igenis áthágják a törvényt, de nem bántanak senkit, nem lopnak el senkitől semmit, hiába híresztelik róluk, hogy áttételesen a társadalmat károsítják meg.

– A kötet egy gyermekkori hármasság barátság története is, feltűnően különböző egyéniségű barátoké: míg a lassú észjárású, de annál erősebb fizikumú Pöttöm sodródó, iránytalan figura, addig Konrád egy értelmiségi pályára lépő, ambíciózus szereplő, akiből idővel újságíró, híres közszereplő válik.

– Általában ösztönösen írok, de talán ez az egy tudatos döntés eredménye. Ilyen főszereplőgárdával átjárhatóbb, bemutathatóbb a társadalom. A legszűkebb baráti köröm is rendkívül vegyes képet mutat. Ha vitatkozom is valamelyikükkel, általában egy harmadik barátunk véleményét és érveit feszítem ellenem, s csak figyelek. Így sokszor ugyanabban a kérdésben máskor homlokegyenest ellenkező álláspontot képviselek. Én így okosodom, s ők ezt megbocsátják nekem néhány meséért és dalért cserébe.

– Pomázon hol kapható a könyved?

– Majd megkérem a könyvtáros hölgyeket, hogy a kiadó rájuk bízasson néhány darabot. De talán majd nyitok egy könyvesboltot, jól állnak nekem a vesztes ügyek.

Bíró Gergely